

Et Brev fra Prof., Dr. med. Mogens Fog.

En af Modtagerne af dette Brev har ment det ogsaa maa have Interesse for Dem og derfor afskrevet det. Lad det gaa videre hvis De finder det har Interesse.

December 1942.

I min nødtvungne Lediggang har jeg følt Trang til at skrive til nogle af mine Venner og Bekendte, som formentlig tænker paa mig og drøfter min Forsvinden. Vi har - som alle andre Mennesker - ofte de senere Aar drøftet Danmarks nuværende Stilling, men først nu kan jeg frit gøre Rede for mine Synspunkter og motivere mine Handlinger. Derfor disse Ord.

Jeg haaber og tror, de sidste Ugers Begivenheder har aabnet Deres Øjne for at vi nu her i Landet er ude i den fuldstændige Retsløshed og i begyndende Terror. Alle skal vide, at tysk Politik i Dag faar Lov til at arresteres enhver dansk Borger, det finder for godt. De spørger ikke i Forvejen hvem de maa slaa ned paa. En eller to danske Betjente har Lejlighed til at bivaare Anholdelsen, derefter ses Ofret ikke af nogen dansk. Og læg Mærke til, at dette gælder ikke alene hvor Anklagen gaar ud paa Angreb paa den tyske Værnemagt, enhver antinazistisk Handling el. Agitation kan bringe Folk i Gestapos Vold. Hvad der sker i Forhørslokalerne, ved vi intet om - Beretninger fra andre Lande sætter os i Stand til at gætte.

Chievitz og andre kendte Medborgere er tilsyneladende atter blevet udleveret til dansk Retsforfølgelse. Lad Dem ikke forvirre af den Kendsgerning, tro ikke, at den er Udtryk for at Scaveniusregeringen har nogen reel Magt overfor Tyskerne. Det er et Led i den nazistiske Taktik her i Landet: at søge at holde Befolkningen i Passivitet ved at foregøgle den, at vor "egne" Regeringer dog er det mindre Onde. De maa ikke nære Illusioner med Hensyn til Chievitz's Skæbne: I det Øjeblik, Nazisterne finder det opportunt, faar de ham atter udleveret, om det saa sker over den nuværende Regerings Samtykke eller over dens Lig.

Kommunisterne - ihvertfald de betydende af dem - beholder Tyskerne selv. De mener at kunne gøre det uden at vække Forbitrelse, fordi de bygger paa den "Bolsjevik-Skræk", der sidder store Dele af ihvertfald Borgerskabet i Kødet. Hvis det lykkes, er det et Udtryk for, at den nazistiske Propaganda trods sin iøjnefaldende Grovhed, dog har formaet at forgifte Landet. Karakteristisk nok hørte man de første Dage efter Chievitz's Arrestation Folk sige: "Jamen er han da Kommunist?", et Udtryk for at enkelte Danske endnu ikke har opdaget, at enhver Antinazist efter Tyskernes Ordbog er Kommunist. Nej, Chievitz er ikke Kommunist. Men han, og heldigvis mange andre Folk af forskellige politiske Anskuelser, har indset, at Fronten mod Nazismen maa være en Enhedsfront, en Samling af alle Kræfter, der siger: Ikke dette, fremfor alt ikke dette. De gør det i tryk Forvisning om, at er først den nazistiske Fare nedkæmpet, saa kan vi andre frit drøfte de Former, hvorunder Landet skal styres i Fremtiden. Og lad mig sige det saa stærkt, jeg formaaar: Jeg ønsker ikke og jeg tror ikke andre end Danske skal komme til at bestemme Landets Fremtidskæbne - uden Hjælp af fremmede Vaaben.

"Ja", siger nogle af Dem, "men hvorfor drive antinazistisk Propaganda herhjemme, hvorfor ikke stikke Hovedet i Busken og lade det hele drive over - de taber jo alligevel?". Det tror jeg ogsaa, men er vi virkelig saa lurvede at vi vil lade alle andre end os selv kæmpe for det vi anser for rigtigt? Jeg indrømmer, at et saadant Svar er mere følelses- end fornuftbestemt. Men Mennesket er da Gudskelov ikke et mekanisk Fornuftvæsen, Hjertet har sine Grunde og de er ikke altid i Strid med Intellektets.

"Det er saa lidt vi kan gøre" er en anden af de traditionelle Bemærkninger i Daglistuediskussionerne. Rigtigt, men hvis alle havde sagt det var Hitler Verdens Herre i Dag. Jeg tror paa vor antinazistiske Oplysnings og vore antinazistiske Handlingers Betydning. Vi skaber Usikkerhed hos Besættelsesmyndighederne, vi danner Modvægt mod den aandelige Forgiftning, vi holder Nazismens Metoder og Maal frem i Dagslyset og vi binder vel ogsaa nogle flere Folk heroppe end i Tilfælde af komplet Underkastelse. "Draaber i Havet", siger De, nuvel, Havet bestaar af Draaber, i en Bevægelse som vor er intet for smaat, hvert Halmstraa, vi lægger Nazisterne i Vejen har sin Betydning.

Og saa kommer vi til den tredje Betragtning, der hævdes at bygge paa den kølige Fornuft: "Hvad Danskerne gør i Dag, bliver uden Betydning for Landets Fremtidskæbne". Det samme har jeg ment, men det var i 1940. Hvis den danske Regering virkelig - i Tillid til de tyske Løfter - havde kunnet danne Bolværk mod enhver Indblanding i vore indre Forhold, hvis Landets officielle Ledere virkelig overfor Verden kunde demonstrere, at vi ikke ønsker nogen Form for nazistisk Infektion af vort Samfundsliv og

ikke ønsker at støtte Tyskland i dets Krig, ja, saa tror ogsaa jeg, Verden vilde have forstaaet vor Stilling og have respekteret vort Land. Men Ud-
viklingen har vist hvor naaede saadanne Forhaabninger var. De kender selv
alle Stadierne paa Underkastelsens Vej gennem de sidste Aar, i Forholdet
til Besaetelsesmagten har vi kunnet konstatere smaa Gevinster og store
Tab. Nu lever vi i Retsløsheden og den begyndende Terror.

Med det ene Formaal at bevare en vis materiel Praferencstilling, har
vore Regeringer ofret alle vore tidligere Retsgoder, man samtidig har de
skabt Basis for at vort Landbrug, vor Industri, vor Handel og et stort Antal
af vore arbejdsledige er traadt an som et aktivt Led i den tyske Krigsma-
skine. Hvis ikke vort Folk aabent viser, at det ikke billiger Regeringernes
Handlemaade, at det tør vove en Indsats for sine Idealer, maa de allierede
Magter med Rette anse os for Fjendeland - med de følger det kan have ved
Fredsslutningen. Hører De ikke den stigende Kølighed, naar Danmarks Navn
nævnes i den engelske Radio - eller ikke nævnes!

Med en snild Forskrivning hed det i den "officielle Meddelelse" paa
Fandens Fødselsdag vedrørende Chievitze's Anholdelse, at "Frit Danmark" vil
sætte vide Kredse af den danske Befolkning op mod Regeringen. Nej! det er
ikke mod Regeringen, vor Kamp er rettet, det er mod Nazismen; og Regeringen
maa kun staa for Skud i den Udstrækning, den aktivt understøtter vort Lands
Fjender.

Nogle Ord om Regeringen. Jeg nærer ikke Tvivl om, at adskillige Medlemmer
ogsaa af den nuværende Regering har de reneste Motiver for deres Handlin-
ger og tror at tjene deres Land gennem at vælge "det mindre Ondes Politik".
Men det er ikke Tiden at granske vore Ministres private Motiver - det kan
spille en Rolle for vor Bedømmelse af deres Personligheder, men ikke for
vor Bedømmelse af Virkningen af deres Handlemaade. Og den er efter min Me-
ning til ubodelig Skade, ikke alene for vort Omdømme i Udlandet, men ogsaa
fordi den splitter og desorienterer Befolkningen, afvæbner den aandeligt
set og tilsærer Undertrykkelsens sande Vaesen.

"Men hvad kan de gøre"? De kan sætte sig til Modværge saa længe det
lader sig gøre, og er det ikke muligt længere, saa kan de gaa. Tiden har lært
os, at de foretrakker at blive og give Køb, ihvertfald paa alle betydende
Punkter. Hvis de gaar, faar vi et Styre, der som det norske aabenlyst er en
tysk Lydregering. Det vil betyde, at det danske Folk bliver svejstet sammen
i ubrydelig Enighed, det vil betyde Desorganisering af Landets Administra-
tion ihvertfald for en Tid (tænk paa hvad det er for Folk de har at ar-
bejde med!), det vil betyde nedsat Hjælp til Hitlers Krig. "Kun en Draabe -",
javel, men for Øjeblikket tyder meget paa at vi er ved Begerets Rand.

Talrige af dem, der har villet gøre en Indsats for et frit Danmarks
Sag sidder i Dag i Fangslerne, - Kommuniste og Ikke-Kommuniste. De har
maattet erkende, at vor Presse-, Tale-, og Forsamlingsfrihed, vor Retsikker-
hed var Illusioner. Men de har vidst det da de handlede. Jeg tror ikke een
af dem fortryder hvad han har gjort, man maaske at han ikke fik Lejlighed
til at gøre mere. Jeg ved de er enige med mig i, hvad jeg her har skrevet
og at Christmas Møller ogsaaer det: de vilde have kunnet udtrykke det
stærkere end jeg selv. De vilde have understreget det jeg har sagt om En-
hedsfrontens Nødvendighed. Nu beder jeg mine Venner og Bekendte: Tag Varsel
af vor Skæbne. Tro ikke at Passivitet og Eftergivenhed gavner vor Fremtid,
tro ikke vi kan undgaa Rædslerne under nazistisk Voldsherredømme ved Føje-
lighed. Der er kun een Vej, den primitive, at sætte sig til Modværge. Husk i
Arbejdet at den enkelte ikke kan skelne mellem stort og smaat; afviser man
at gøre det smaa, opnaar man ikke det store, - siger man nej til at være
Middel, har man samtidig fornægtet Maalet.

Til Slut nogle personlige Bemærkninger. Mange af Dem vil nok fordømme
min Handlemaade, fordi jeg derved har bragt Sorg og Ulykke over min intet-
anende Familie; men jeg ved, Elin forstaar og tilgiver mig. Jeg har ikke
handlet letsindigt, mine kære har været i mine Tanker, ogsaa Hensynet til
deres Fremtid har ligget mig paa Sinde. Fra min tidlige Ungdom har jeg ment
at alle Mennesker bør have lige Adgang til Livets Goder, - uanset Fødsel,
uanset aandelig og økonomisk Udrustning, uanset Hudfarve og Nationalitet, -
blot de efter deres Evne vil gøre en Indsats i Samfundslivet til fælles
Gavn. Min politiske Overbevisning blev en Konsekvens af denne Livsanskuelse.
Nazismens Maal er paa alle Punkter i direkte Modstrid med mine, derfor maat-
te jeg bekæmpe den. Jeg tror ikke, nogen der kender mig vil betegne mig som
Fanatiker. Særlig politisk interesseret, endsige aktiv, har jeg aldrig været;
de Maal, jeg har sat mig i Tilværelsen, ligger paa andre Omraader af mere
fredelig Art. Men naar selve Grundlaget for min aandelige Eksistens trues,
naar andre kæmper for mine Idealer, saa har jeg ikke kunnet være en passiv
Tilskuer. Ingen af dem, jeg har arbejdet sammen med, havde ventet andet end
det der er sket, vi har ikke søgt Heltepositur, men blot villet være Solda-
ter i en Hær, der vender Front mod Kulturens Fjender.

Jeg forataar saa godt, at andre maa se anderledes paa disse Spørgsmaal
end jeg, men jeg haaber, flere og flere vil slutte op om de Mænd der endnu
kan og tør gøre Arbejdet.

Med venlig Hilsen

Deres hengivne (sign.) Mogens Fog.